

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali “Jamoat salomatligi va umumiy gigiyena” kafedrası mudiri, Ibadulla Qochkarovich Abdullayevning 70 yilligiga bag‘ishlangan “Sog‘liqni saqlash tizimida menejmentning zamonaviy muammolari va istiqbollari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman 2025-yil 20-21 oktabr

УДК : 616.36 : 616.61 – 036.12 -036

ОСОБЕННОСТИ ПОРАЖЕНИЯ ПОЧЕК У БОЛЬНЫХ С ХРОНИЧЕСКИМИ ВИРУСНЫМИ БОЛЕЗНЯМИ ПЕЧЕНИ НА ФОНЕ АРТЕРИАЛЬНОЙ ГИПЕРТЕНЗИИ

Авезметова Шахло Джуманазаровна

Ургенчский филиал Ташкентской медицинской академии

ilizarov.sa@gmail.com

РЕЗЮМЕ. В статье говорится о поражении почек и виды поражении почек у больных хроническими вирусными заболеваниями печени, ускорение полиорганного поражения и осложнений при присоединении артериальной гипертензии, а также ускорение ранней смертности при присоединении поражения почек.

Ключевые слова: хронический вирусный гепатит, поражение почек, артериальная гипертензия, гепатит В, гепатит С, мезонгиокапиллярный гломерулонефрит, иммунные комплексы, криоглобулинемия

UDC: 616.36 : 616.61 – 036.12 -036

CHARACTERISTICS OF RENAL IMPAIRMENT IN PATIENTS WITH CHRONIC VIRAL LIVER PATHOLOGY AND HYPERTENSION

Avezmetova Shakhlo Jumanazarovna

Urgench branch of Tashkent Medical Academy

ilizarov.sa@gmail.com

SUMMARY. The article discusses kidney damage and types of kidney damage in patients with chronic viral liver diseases, acceleration of multiple organ damage and complications with the addition of arterial hypertension, as well as acceleration of early mortality with the addition of kidney damage

Key words: chronic viral hepatitis, kidney damage, arterial hypertension, hepatitis B, hepatitis C, mesangiocapillary glomerulonephritis, immune complexes, cryoglobulinemia

UO’K : 616.36 : 616.61 – 036.12 -036

ARTERIAL GIPERTENZIYA FONIDA SURUNKALI VIRUSLI JIGAR KASALLIGI BO‘LGAN BEMORLARDA BUYRAK SHIKASTLANISHI

Avezmetova Shakhlo Jumanazarovna

Toshkent Tibbiyot Akademiyasi Urganch filiali

ilizarov.sa@gmail.com

Annotatsiya. Maqolada jigarning surunkali virusli kasalligi bor bemorlarda buyrak shikastlanishi va uning turlari xaqida so‘z yuritilgan bo‘lib, buyrak shikastlanishi qo‘shilishi bilan kasallik ko‘p organli zararlanish hollari tezlashishi va asoratlar, shuningdaek erta o‘lim xolatlari yuzaga chiqishi xaqida yoritib beriladi. Shuningdek ilmiy maqolada surunkali virusli gepatitlarning qaysi turida bemorlarda arterial gipertenziya kuzatilish va yuzaga chiqish xollari yoritib berilgan.

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali “Jamoat salomatligi va umumiy gigiyena” kafedrasini mudiri, Ibadulla Qochkarovich Abdullayevning 70 yilligiga bag‘ishlangan “Sog‘liqni saqlash tizimida menejmentning zamonaviy muammolari va istiqbollari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman 2025-yil 20-21 oktabr

Kalit so‘zlar: surunkali virusli hepatitlar, buyrak shikastlanishi, arterial gipertenziya, hepatit B, hepatit C, mezangiokapillyar glomerulonefrit, immunokomplekslar, krioglobulinemiya

Dolzarbli. So‘ngi yillarda yer yuzi bo‘ylab, shu jumladan O‘zbekiston bo‘yicha migratsiya sonining oshishi axoli orasida turli hil virusli kasalliklar, shu jumladan jigarining virusli kasalliklari oshishiga ham olib kelmoqda. Shu bilan bog‘liq holda, jigarining virusli kasalliklari sababli boshqa organlar shikastlanish holatlari, ayniqsa, buyrak shikastlanishi vrach praktikasida oshib boryapti. Ilmiy maqoladan maqsad virusli hepatitlar sabab yuzaga chiqishi kuzatiladigan turli organ patologiyalarini, shu jumladan buyrak shikastlanishi va shu bilan birga arterial gipertenziya qo‘shilishi xavf faktori qanday xolatlarda oshishini o‘rganish va erta aniqlash.

Maqsad. Surunkali virusli kasalliklari bor bemorlarda buyrak shikastlanish xavfi va kasallikning qanday asoratlari keltirib chiqarishini erta prognozlash va virusli hepatitning qaysi turi ayniqsa kasallikka qo‘shimcha ravishda arterial gipertenziya va uning asoratlari qo‘shilishiga olib kelishini prognozlash.

So‘ngi yillardagi ilmiy izlanishlar shuni ko‘rsatayotgani, jigarining shikastlanishiga sabab bo‘layotgan viruslar, buyrak hujayralariga ham trofizmga egaligi va natijada immunokompleks sababli buyrak hujayralarida ham shikastlanish yuzaga chiqishi kuzatilmoqda. [1]

Ma‘lumki surunkali virusli hepatitlar glomerulopatiyaning etiologik omili bo‘lib xizmat ko‘rsatadi. Xususan surunkali virusli hepatit B ko‘proq membranoz nefropatiya va mezangiokapillyar glomerulonefritga sabab bo‘lsa, surunkali hepatit C kasalligi sababli krioglobulin vositasidagi glomerulonefrit kelib chiqishi xavfi yuqoriligi aniqlangan. [6],[2]

Surunkali virusli hepatitlar sababli xosil boladigan antigenlar turli xil molekulyar massaga ega bo‘lib, molekulyar massasiga ko‘ra buyrakning turli qismlarida shikastlanish yuzaga keltirib chiqaradi. Jumladan, surunkali virusli hepatit B da xosil bo‘ladigan HBeAg molekulyar massasi nisbatan kichikroq bo‘lib, kapillyar devorlariga cho‘kishi sababli membranoz nefropatiya chaqiradi. Nisbatan baland molekulyar massaga ega bo‘lgan HBsAg li immunokomplekslar mezangiokapillyar glomerulonefrit kelib chiqishiga sabab bo‘lishi aniqlangan. [6],[5],[10].

Surunkali virusli hepatit C sababli kelib chiqadigan buyrak shikastlanishiga keladigan bo‘lsak, bunda virusli hepatit C ning ikkita immunologik o‘ziga xosligi katta rol o‘ynaydi. Birinchidan, hepatit C virusi immun eliminatsiyadan yashirinish xususiyatiga ega bo‘lib, bu kasallikning surunkali formaga o‘tishiga va aylanib yuruvchi immunokomplekslar yig‘ilishiga sabab bo‘ladi. Shu jarayon sababli buyraklarda mezangiokapillyar glomerulonefrit kelib chiqadi. [3],[4],[5]

Ikkinchi xususiyati shundan iboratki, virusli hepatit C monoklonal revmatoid factor xosil bo‘lishini stimullaydi. Bu o‘ziga xos xususiyati II tip krioglobulinemiya chaqiradi va simptomatik krioglobulinemik vaskulitlarni keltirib chiqaruvchi asosiy omillardan biri bo‘lib xizmat ko‘rsatadi. Bu o‘z navbatida bemorlarning erta invalidatsiyasiga va og‘ir asoratlari kelib chiqishi tezlashishiga va o‘lim ko‘rsatkichining oshishiga sabab bo‘ladi. [8],[9]

Bolalarda surunkali hepatit C kasalligida buyraklar shikastlanishi nisbatan kam uchraydi kuzatiladi, buyraklar shikastlanishi surunkali hepatit C bilan og‘rigan bemorlarda 40-60 yosh oralig‘ida ko‘proq yuzaga chiqishi ma‘lum bo‘lib, nefrotik yoki nefrotik bo‘lmagan proteinuriya va mikroskopik gematuriya kuzatiladi. [17]

Bemorlarning 25% ida o‘tkir nefritik sindrom kuzatilgan. Rivojlangan uremiya erkaklarda va qariyalarda ko‘proq kuzatilgan. 50% xolatda sekin rivojlanuvchi buyrak yetishmovchiligi kuzatilgan. 80 % dan oshiq bemorlarda vrachga murojaat qilish bosqichida refrakter gipertenziya aniqlangan bo‘lib, gipertenziyaning qo‘shilishi yurak qon- tomir sistemasi asoratlari qo‘shilishi va bemor axvolining og‘irlashishiga, ko‘p organli zararlanish va yurak qon tomir zararlanishlari asoratlardan o‘lim ko‘rsatkichi oshishiga sabab bo‘ladi. [11,12,13,18].

Boshqa ilmiy kuzatishlar natijasida surunkali virusli hepatit B bilan kasallangan bemorlardan farqli ravishda, surunkali hepatit C ga chalingan bemorlarda arterial gipertenziya yuzaga chiqishi

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali “Jamoat salomatligi va umumiy gigiyena” kafedrasi mudiri, Ibadulla Qochkarovich Abdullayevning 70 yilligiga bag‘ishlangan “Sog‘liqni saqlash tizimida menejmentning zamonaviy muammolari va istiqbollari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman 2025-yil 20-21 oktabr

ko‘proq kuzatilgan. Kasallikka arterial gipertenziyaning qo‘shilishi o‘z navbatida buyrak arteriolalarining shikastlanishining yanada oshishiga, nefroskleroz rivojlanishining kuchayishiga yana bir omil bo‘lib xizmat qiladi. [1,2,14,15,16]

Xulosa. Ushbu izlanishlardan kelib chiqqan xolda aytish mumkinki, surunkali virusli gepatit bilan zararlangan bemorlarda buyrak shikastlanishini erta aniqlash va oldini olish chora tadbirlari bemorlar yashash sifatini yaxshilash, asoratlardan erta o‘lim ko‘rsatkichini sezilarli kamaytirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. National Institutes of Health (NIH) (.gov) <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov> > .Chronic viral hepatitis and chronic kidney disease https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/20709771/&ved=2ahUKEwi_rn67_aJAXWCEhAIHeJiDd0QFnoECCgQAQ&sqi=2&usg=AOvVaw0Zh05x4eNgQXd6g1-t3LoH
2. National Institutes of Health (NIH) (.gov) <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov> > PM...Particularities of Renal Manifestations in Chronic Viral Hepatitis – PMC https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC6246994/&ved=2ahUKEwi7ht-F5oCKAxXIHhAIHe5kABMQFnoECBcQAQ&usg=AOvVaw2_phe0d-P8Nvk3IBCyTLv1
3. <https://www.kidneyfund.org> > hep...Hepatitis C and kidney disease <https://www.google.com/url?sa=t&source=web&rct=j&opi=89978449&url=https://www.kidneyfund.org/all-about-kidneys/other-kidney-problems/hepatitis-c/hepatitis-c-and-kidney-disease&ved=2ahUKEwi7ht-F5oCKAxXIHhAIHe5kABMQFnoECDgQAQ&usg=AOvVaw1gl9VLAq7-MTqnpIROKJSq>
4. National Kidney Foundation Primer on Kidney Diseases, 8th edition . Scott F. Gilbert, MD, Daniel E. Weiner, MD, MS and National kidney Foundation (2022).
5. Understanding Kidney diseases. Hugh C. Rayner, Mark E. Thomas, Mohammed A. Hameed. 2024
6. . <https://emedicine.medscape.com/article/238798-overview> Chronic kidney disease in viral hepatitis.
7. Bruchfeld A, Lindahl K, Schvarcz R, Stahle L. Dosage of ribavirin in patients with hepatitis C should be based on renal function. A population pharmacokinetic analysis. *Ther. Drug Monit.* 24, 701–708 (2002).
8. Alric L, Plaisier E, Thebault S *et al.* Influence of antiviral therapy in hepatitis C virus-associated cryoglobulinemic MPGN. *Am. J. Kidney Dis.* 43, 617–623 (2003).
9. Roccattello D, Baldovino S, Rossi D *et al.* Long-term effects of anti-CD20 monoclonal antibody treatment of cryoglobulinemic glomerulonephritis. *Nephrol. Dial. Transplant.* 19, 3054–3061 (2004).
10. Han SH, Kang EW, Kie JH *et al.* Spontaneous remission of IgA nephropathy associated with resolution of hepatitis A. *Am. J. Kidney Dis.* 56, 1163–1167 (2010).
11. Шомуратова, Н. (2020). РЕЗУЛЬТАТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ ФАКТИЧЕСКОГО ПИТАНИЯ–НА ПРИМЕРЕ БОЛЬНЫХ С ХРОНИЧЕСКИМИ ЗАБОЛЕВАНИЯМИ ПЕЧЕНИ. *Журнал гепато-гастроэнтерологических исследований*, 1(3), 63–65.
12. Шамуратова, Н. Ш., Зокирходжаев, Ш. Я., & Рўзметова, И. Я. (2023, April). СУРУНКАЛИ ГЕПАТИТ ВА COVID-19 БИЛАН БИРГА КЕЧГАН ПАТОЛОГИК ЖАРАЁНДА ОВҚАТЛАНИШ СТАТУСИНИ ЎРГАНИШ ВА БАҲОЛАШ. Сборник тезисов международной научно-практической конференции «Современные тенденции развития инфектологии, медицинской паразитологии, эпидемиологии и микробиологии».

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali “Jamoat salomatligi va umumiy gigiyena” kafedrasini mudiri, Ibadulla Qochkarovich Abdullayevning 70 yilligiga bag‘ishlangan “Sog‘liqni saqlash tizimida menejmentning zamonaviy muammolari va istiqbollari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy anjuman 2025-yil 20-21 oktabr

13. Шамуратова, Н. Ш., & Закирходжаев, Ш. Я. (2019). ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ДИЕТОТЕРАПИИ, С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ РАЦИОНА, ОБОГЩЕННЫХ МЕСТНЫМИ ЗЕРНОВЫМИ КУЛЬТУРАМИ У БОЛЬНЫХ ХРОНИЧЕСКИМИ ГЕПАТИТАМИ. In *Академическая наука-проблемы и достижения* (pp. 12-14).
14. Sh, S. N., Shermetov, R. A., & Nurullayev, S. X. (2024). Nutritiology And Proper Nutrition. *Texas Journal of Medical Science*, 28, 21-23.
15. Kalandarova, G. D., & Sh, S. N. (2023). THE LAWS OF CORRECT DIET AND THE CONSEQUENCES OF IMPROPER DIET. *Web of Medicine: Journal of Medicine, Practice and Nursing*, 1(8), 64-67.
16. Nadira, S., Duschanov, B. A., & Ruzmatova, D. A. (2022). Clinical-immunological efficiency in diethotherapy of chronic hepatitis with sorgo. *Academicia Globe*, 3(02), 6-11.
17. <https://www.niddk.nih.gov/health-information/kidney-disease/children>
18. <https://pmc.ncbi.nlm.nih.gov/articles/PMC4295197/#:~:text=There%20are%20approxim ately%20130%2D150,world%5B3%2C4%5D>.

